

Sygn. akt II Ca 657/15, II Cz 642/15

POSTANOWIENIE

Dnia 19 października 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Ślęzak (spr.)
Sędziowie:	SSO Jarosław Gołębiowski SSR del. Piotr Fal
Protokolant:	st. sekr. sąd. Anna Owczarska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 października 2015 roku

sprawy z wniosku G. F. i M. F.

z udziałem (...) S.A. Oddział (...)

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców i zażalenia uczestnika

od postanowienia Sądu Rejonowego w Radomsku z dnia 2 czerwca 2015 roku, sygn. akt I Ns 1179/11

postanawia: oddalić apelację i zażalenie, ustalając, iż każdy z uczestników ponosi koszty postępowania odwoławczego związane ze swoim udziałem w sprawie.

SSO Grzegorz Ślęzak

SSO Jarosław Gołębiowski SSR del. Piotr Fal

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt II Ca 657/15, II Cz 642/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 02 czerwca 2015 roku Sąd Rejonowy w Radomsku po rozpoznaniu sprawy z wniosku M. F. i G. F. z udziałem (...) S.A. Oddział (...) o ustanowienie służebności przesyłu postanowił:

I. oddalić wniosek;

II. nakazać ściągnąć od wnioskodawców na rzecz Skarbu Państwa - kasy Sądu Rejonowego w Radomsku kwotę 3.211,17 zł tytułem kosztów sądowych tymczasowo wyłożonych z sum budżetowych Skarbu Państwa;

III. uznać, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w niniejszej sprawie we własnym zakresie.

Podstawę powyższego postanowienia stanowiły przytoczone poniżej ustalenia i zarazem rozważania Sądu Rejonowego.

Działka oznaczona numerem ewidencyjnym (...) o powierzchni 0,60 ha, w całości ogrodzona jest płotem z siatki metalowej. Wnioskodawcy kupili ją w 2010 r. wraz ze słupami linii przesyłowej. Pozwolenie budowlane obligowało ich do wybudowania domu co najmniej w odległości 4 m od linii oraz 10 m od słupów. W dacie zakupu usytuowanie słupów nie wpłynęło na wartość działki, która była użytkowana jako łąka.

Zgodnie z ewidencją gruntów obrębu W. Gmina W., M. F. i G. F. są na zasadach ustawowej wspólności małżeńskiej jej właścicielami, na podstawie aktu notarialnego z dnia 15 kwietnia 2010 r. Dla działki prowadzona jest księga wieczysta numer (...).

Przez działkę oznaczoną w ewidencją gruntów obrębu W. numerem (...) przebiegają linie napowietrzne złożone z konstrukcji wsporczych - słupów (żerdzi żelbetowych) oraz przewodów:

- linia energetyczna średniego napięcia (15 kV) o długości około 48,5 m, przebiegająca przez całą szerokość działki, z jednym słupem przelotowym,
- linia energetyczna średniego napięcia (15 kV) o długości około 26 m, ze słupem narożnym, biegnąca równolegle do linii wyżej wymienionej, w kierunku północno - zachodnim, do stacji transformatorowej oraz w kierunku północno - wschodnim do wyżej wymienionego słupa przelotowego linii.

Wszystkie urządzenia energetyczne są trwale i widoczne w terenie, a ich właścicielem jest uczestnik (...) S.A. Oddział (...). Wybudowane zostały w 1983 roku na podstawie decyzji Wojewody w P. Nr (...)z dnia 10 maja 1982r. w ramach remontu i modernizacji linii istniejącej od 1965 r., w trakcie którego zdemontowano stary słup drewniany i postawiono nowy betonowy, z zachowaniem lokalizacji. Na mapie powykonawczej z inwentaryzacji słup przelotowy linii napowietrznej 15 kV jest zaznaczony jako istniejący. Nadto wykonano odgałęzienie linii napowietrznej 15 kV do stacji transformatorowej W. i posadowiono słup narożny.

Zakres powierzchni związanej z dostępem do linii średniego napięcia składa się pas gruntu o szerokości 1 m. Przy rozpiętości przewodów 3,7 m, będzie to pas o łącznej szerokości 6 m. Łączny obszar działki numer (...) podlegający obciążeniu służebnością przesyłu, wynosi 0,0430 ha.

Na potrzeby dojścia lub dojazdu do poszczególnych słupów, wystarczający jest pas gruntu o szerokości 4 m, począwszy od bramy wjazdowej usytuowanej w budowanym ogrodzeniu, wzdłuż drogi gruntowej. Powierzchnia takiego pasa gruntu wynosi 0,0111 ha.

Łączny obszar służebności wynosi 0,0541 ha.

Zgodnie ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Ł., działka oznaczona numerem ewidencyjnym (...) w W., leży częściowo w terenach trwałych użytków zielonych i zadrzewień oraz częściowo na terenach rolnych o niskiej klasyfikacji bonitacyjnej. Przez działkę przebiega rurociąg produktów naftowych, który nie jest przedstawiany na mapie sytuacyjno - wysokościowej.

W dniu 11 lipca 2010 r. wydana została decyzja oznaczona (...)ustalająca warunki zabudowy, dla inwestycji polegającej na budowie budynku mieszkalnego.

Działka numer (...) przed rozpoczęciem na niej budowy budynku mieszkalnego była w całości wykorzystywana na cele rolnicze. Posadowienie linii energetycznych ograniczyło rolnicze wykorzystywanie działki. Cały zakres

przewidywanych służebności, znajduje się na terenach stanowiących łąki. Przy drodze gruntowej było pastwisko. Użytki gruntowe całej działki numer (...) to użytki zielone, a nie grunt orny, który można uprawiać rolniczo.

Cała działka oznaczona numerem (...) została nabyta ze słupami i linią energetyczna napowietrzną za cenę 15.000,00 zł.

Grunt rolny działki numer (...) zajęty pod słupy ma powierzchnię 142 m² i wartość 355,00zł.

Sąd zważył, iż do daty wejścia w życie ustawy z 30.5.2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), w polskim systemie prawnym funkcjonowały służebności gruntowe (art. 285 i następne k.c.), mające na celu zwiększenie użyteczności nieruchomości władnącej (art. 285 § 2 k.c.) oraz służebności osobiste (art. 296 i nast. k.c.) ustanawiane na rzecz oznaczonych osób fizycznych (art. 296 k.c.). Brakowało zaś konstrukcji odpowiedniej służebności, pasującej do funkcji korzystania przez przedsiębiorców z cudzej nieruchomości w celu wybudowania i eksploatacji urządzeń przesyłowych, służących do doprowadzania lub odprowadzania płynów, pary, gazu, energii elektrycznej itp.

Ustawodawca skonstruował obecnie służebność przesyłu, która jest ustanawiana na rzecz przedsiębiorców przesyłowych.

Służebność przesyłu ustanawia się na rzecz przedsiębiorcy w rozumieniu art. 431 k.c. Chodzi zatem o wszelkie podmioty prawa cywilnego, prowadzące działalność gospodarczą. Ma ona służyć przedsiębiorcom przesyłowym w realizacji ich działalności gospodarczej, polegającej na „dostarczaniu mediów”. Dla ich potrzeb skonstruował ustawodawca odrębną, trzecią kategorię służebności. Można dostrzegać fragmentaryczne jej podobieństwo zarówno do służebności gruntowych, jak też służebności osobistych. Przeważa podobieństwo do służebności gruntowych. Postanowił zatem odrębnie, że do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. Ustanawiana jest na etapie zamierzeń inwestycyjnych przedsiębiorcy przesyłowego. Może przysłużyć się ukształtowaniu stosunków prawno rzeczowych pomiędzy przedsiębiorcami a właścicielami nieruchomości.

Jednakże nadal obowiązuje przepis art. 124 ustawy o gospodarce nieruchomościami, pozwalający staroście ograniczyć w drodze decyzji sposób korzystania z nieruchomości, przez udzielenie zezwolenia na zakładanie i przeprowadzenie na nieruchomości min. przewodów i urządzeń służących do przesyłania energii elektrycznej, jeżeli właściciel lub użytkownik wieczysty nie wyraża na to zgody.

W bieżącej praktyce gospodarczej służebność przesyłu będzie ustanawiana przede wszystkim na rzecz przedsiębiorców, którzy zamierzają wybudować urządzenia przesyłowe zlokalizowane na cudzej nieruchomości.

Służebność przesyłu można ustanowić także w sytuacji wybudowania urządzeń przesyłowych bez ustanowienia przed rozpoczęciem inwestycji tej służebności, gdyż urządzenia takie za przepisem art. 49 k.c. nie stanowią części składowych nieruchomości.

Niespornym jest między uczestnikami, że na nieruchomości wnioskodawców znajdują się urządzenia energetyczne:

1. linia 15 kV M. - W., a w tym słup przelotowy linii napowietrznej 15 kV, przewody linii napowietrznej 15 kV o długości ok. 47 m;
2. linia 15 kV w postaci odgałęzienia do stacji transformatorowej o numerze eksploatacyjnym(...), a w tym słup narożny linii napowietrznej 15 kV oraz przewody linii napowietrznej 15 kV o długości ok. 26 m.

Linia 15 kV M. - (...) jest linią magistralną zlokalizowaną na działce numer (...) w roku 1965. Brak jest dokumentacji technicznej, ale zachował się wpis w książce majątkowej przedsiębiorstwa z datą 1 stycznia 1965 r. wskazujący na datę przejścia na majątek tej linii. Nadto na mapie inwentaryzacyjnej z dnia 26.05.1983 r. słup przelotowy linii napowietrznej 15 kV jest zaznaczony jako istniejący.

Obecnie zlokalizowane urządzenia wybudowane zostały w roku 1983 r. w ramach remontu i modernizacji linii na podstawie decyzji Zarządu Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego Urzędu Wojewódzkiego w P. Nr (...) z dnia 10.05.1983 r. W ramach modernizacji i remontu zdemontowano stary słup drewniany i postawiono nowy betonowy z zachowaniem lokalizacji. Nadto wybudowano odgałęzienie linii napowietrznej 15 kV do stacji transformatorowej (...) i posadowiono słup narożny. Linie 15 kV są eksploatowane do dnia dzisiejszego.

Wnioskodawcy nabyli działkę numer (...) w dniu 15 kwietnia 2010 r. wiedząc, że na działce numer (...) znajduje się linia energetyczna. Urządzenia w postaci linii energetycznej ze słupami są urządzeniami widocznymi i trwałymi. Wobec linii energetycznej na przestrzeni lat w jakich istnieje, wykonywane były przez przedsiębiorstwo energetyczne działania wchodzące obecnie w sferę własności wnioskodawców, sprowadzające się do wejścia, wjazdu i korzystania do celów czynności eksploatacyjnych i innych, wykonywanych przez pracowników przedsiębiorstwa. Działali oni w granicach uprawnienia do dostępu do linii, stacji i innych urządzeń energetycznych i nie doznawali w granicach tych czynności ograniczeń ze strony właścicieli działki. Oznacza to, że wnioskodawcy od daty nabycia działki z obciążeniem w postaci linii i słupów a poprzednio ich poprzednicy prawni, znosili władztwo przedsiębiorstwa energetycznego w zakresie istnienia urządzeń energetycznych i korzystania z nich przez przedsiębiorstwo energetyczne.

(...) S.A. w L. Oddział (...) w Ł. zgłosiła zarzut zasiedzenia służebności gruntowej, odpowiadającej obecnie pojęciu służebności przesyłu oraz powoływała się na decyzję administracyjną dotyczącą prawa do wybudowania linii. Argumentowała, że wywodzi swoje uprawnienie do posiadania nieruchomości wnioskodawców w zakresie odnoszącym się do służebności przesyłowej z tytułu posiadania tytułu prawnego wynikającego z decyzji administracyjnej, w odniesieniu do linii 15 kV w postaci odgałęzienia do stacji transformatorowej o numerze eksploatacyjnym (...), a w tym do słupa narożnego linii napowietrznej 15 kV, przewodów linii napowietrznej 15 kV o długości ok. 26 m oraz w odniesieniu do linii 15 kV M. - W., a w tym do słupa przelotowego linii napowietrznej 15 kV, przewodów linii napowietrznej 15 kV o długości ok. 47 m, z tytułu zasiedzenia służebności gruntowej, z dniem 1 stycznia 1975 r., przez Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w Ł. jako poprzednika prawnego.

Służebność gruntowa polegała na prawie korzystania z posadowionych na działce numer (...) w W. linii energetycznych od lat sześćdziesiątych XX wieku, w zakresie przesyłu i rozdziału energii elektrycznej dla odbiorców przedsiębiorstwa energetycznego, prowadzenia prac konserwacyjnych związanych z usuwaniem awarii, a w tym dostępu do linii i słupów.

Przedsiębiorstwo Państwowe Zakłady (...) - Województwo uzyskało w 1975 r. nazwę Zakład (...), następnie w 1989 r. Zakład (...) w Ł., a w 1993 r. przekształcono je w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł.. Z dniem 15.12.2008 r. spółka ta dokonała zmiany nazwy na (...) Spółka Akcyjna, stając się z dniem 1 września 2010 r. oddziałem spółki (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł., jako (...) Spółka Akcyjna w L. Oddział (...) w Ł.. Istnieje zatem kontynuacja następstwa prawnego obecnej spółki, będącej uczestnikiem w niniejszej sprawie.

Zakład (...) S.A. w Ł. nabył jako jego poprzednik prawny (...) S.A. w L. przez zasiedzenie, służebność gruntową polegającą na prawie korzystania z posadowionych na nieruchomości położonej w miejscowości W. gminy Ł., oznaczonej jako działka o numerze ewidencyjnym (...), trwałych oraz widocznych urządzeń energetycznych, z prawem nieograniczonego dostępu do tych urządzeń w celu ich bieżącej konserwacji.

Od daty posadowienia i oddania do użytku linii energetycznej rozpoczyna bieg termin zasiedzenia służebności gruntowej.

Przejęcie mienia i przedsiębiorstwa poprzednika oznacza z mocy art. 44 k.c. i art. 551 k.c. przejście na następców prawnych również służebności przesyłu, jako prawa rzeczowego o charakterze majątkowym do korzystania z nieruchomości cudzej. Dla stwierdzenia nabycia własności nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa nie ma znaczenia, że nieruchomości posiadały kolejno różne jednostki państwowe i żadna z nich nie była posiadaczem przez okres wymagany do nabycia własności przez zasiedzenie. Istotne jest jedynie, aby łączny okres posiadania przez te podmioty był wystarczający do zasiedzenia przez Skarb Państwa. Stwierdzeniu zasiedzenia tego rodzaju służebności

gruntowej nie stoi na przeszkodzie fakt, że służebność przesyłu została włączona do k.c. przepisami art. 305¹ -305⁴ k.c. dopiero ustawą z dnia 30 maja 2008 r. - Dz. U. Nr 116, poz. 731).

W okresie przed wejściem w życie nowelizacji kodeksu cywilnego znoszącej zasadę tzw. jednolitej własności państwowej, czyli przed dniem 1 lutego 1989 r., państwowe osoby prawne (w tym przedsiębiorstwa państwowe) wykonywały uprawnienia związane z własnością nieruchomości wprawdzie we własnym imieniu, ale na rzecz Skarbu Państwa, jako jedyne go dysponenta własności państwowej. Dlatego też skutki prawne związane z posiadaniem samoistnym w tamtym okresie przez przedsiębiorstwo państwowe nieruchomości, mogły powstać tylko na rzecz Skarbu Państwa, a nie na rzecz tego przedsiębiorstwa. (tak Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi -1 Wydział Cywilny z 2013-10-22, IACa 520/13).

W skład przedsiębiorstwa przesyłowego wchodzi nieruchomości oraz stanowiące jego własność urządzenia przesyłowe naziemne lub podziemne, w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa. W wypadku przedsiębiorstwa energetycznego, linie energetyczne stanowią składnik tego przedsiębiorstwa. Słupy i linie stanowią bowiem element sieci pozostający z nią w związku funkcjonalnym, niezależnie od tego, czy są posadowione na nieruchomości obciążonej. Zasadnicze znaczenie należy przyznać więc temu trwałemu funkcjonalnemu związkowi sieci przesyłowej ze składnikami przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym oraz celowi ustanowienia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, którym jest zwiększenie użyteczności nie konkretnie oznaczonej nieruchomości a zwiększenie użyteczności przedsiębiorstwa; w tym wypadku chodzi o ułatwienie przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej, które odbywa się za pomocą linii napowietrznych połączonych ze stacjami elektroenergetycznymi. Z tych względów, w stanie prawnym obowiązującym przed dniem wejścia w życie art. 305¹ k.c., tj. 3 sierpnia 2008 r., na podstawie art. 285 i 292 k.c. stosowanych przez analogię, możliwe było nabycie przez zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego.

Przed wprowadzeniem w życie przepisów o służebności przesyłu, właściciel nieruchomości nie miał roszczenia o ustanowienie służebności. Z powołanych przepisów mógł skorzystać tylko właściciel sieci przesyłowej. Jak jednak wyjaśniło orzecznictwo, właściciel nieruchomości mógł wykorzystać inne środki ochrony, zwłaszcza wynikające bezpośrednio z prawa własności, czyli realizując w ten sposób konstytucyjne gwarancje ochrony własności.

Po dniu 3 sierpnia 2008 r. także właściciel nieruchomości może wystąpić o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem.

Z zasiedzeniem łączy się możliwość zaliczenia posiadania służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, przed wprowadzeniem do kodeksu cywilnego tej służebności. Orzecznictwo i znaczna część doktryny opowiedziało się zasadnie za zaliczeniem okresu posiadania służebności z okresu przed 3 sierpnia 2008 r. uznając, że w kwestii posiadania, które jako stan faktyczny niczym się nie różni w zakresie władania nieruchomością, w zależności od tego, czy służebność przesyłu może być już ustanawiana na rzecz właściciela nieruchomości obciążonej, czy jeszcze nie przed wskazaną datą. Skoro natomiast można zasiedzieć służebność o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed tą datą ze względu na posiadanie w zakresie służebności, to nie powinno być przeszkód, aby okresu przed wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu, nie doliczać do ogólnego okresu posiadania wymaganego dla zasiedzenia (w dobrej lub złej wierze). Z przekonaniem należy stwierdzić, że trwałość tego posiadania jest uważana za tak silną, iż nawet wystąpienie właściciela nieruchomości z powództwem o wynagrodzenie za korzystanie z nieruchomości przez przedsiębiorstwo przesyłowe, nie przerywa biegu terminu zasiedzenia (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2014 r., III CZP 13/14).

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2014 r., III CZP 87/13 (OSNC 2014, nr 7-8, poz. 68) znalazło się obszernie uzasadnienie stanowiska, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji administracyjnej, wydanej odpowiednio na podstawie kolejnych ustaw dotyczących gospodarowania nieruchomościami i ich wywłaszczania (z 1958 r., z 1985 r. i 1997 r.), nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Podstawowym argumentem stało się uznanie wskazanej decyzji administracyjnej za istniejący trwale i wystarczający tytuł prawny do władania nieruchomością

przez przedsiębiorstwo przesyłowe w zakresie potrzebnym mu do zrealizowania jego zadań na tej nieruchomości, stanowiąc postać służebności publicznej.

Skoro przedsiębiorstwo to ma już tytuł prawny dający takie uprawnienia, jakie odpowiadają wnioskowanej do zasiedzenia służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, to nie trzeba stwierdzać na jego rzecz prawa o charakterze rzeczowym, dającego tożsame uprawnienia i wymagającego spełnienia przesłanek określonych w przepisach kodeksu cywilnego. W powołanej uchwale zaakcentowano, że w wypadku decyzji o charakterze wywłaszczeniowym prawa właściciela są trwale ograniczone i wobec legalnego zainstalowania urządzeń przesyłowych i posiadania dostępu do nich przez przedsiębiorcę przesyłowego, nie można postawić zarzutu właścicielowi, że pozostawał bierny wobec zdarzeń faktycznych i prawnych ograniczających jego prawo. Natomiast bierność właściciela i nie podejmowanie przez niego przez wiele lat działań zmierzających do odzyskania możliwości wykonywania własności w zakresie wskazanym przez art. 140 k.c., stanowi uzasadnienie nabycia prawa w drodze zasiedzenia. Z odwołaniem się do uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego III CZP 87/13 i z podobnym uzasadnieniem wydane zostały postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2014 r., V CSK 331/13 i uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 9/14 (Biul. SN z 2014 r. Nr 6, s. 6).

W sprawie uczestnik podnosił, że posiada uprawnienie do władania działką numer (...) w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, w postaci decyzji administracyjnej, której nie przedstawił, a nadto, że nabył to prawo jego poprzednik prawny przez zasiedzenie w dwóch datach: 01 stycznia 1975 r. licząc od daty wpisu w książce majątkowej oraz z dniem 18 lutego 2003 r. licząc od daty wydania decyzji dotyczącej remontu i modernizacji linii energetycznej.

Posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie, nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. W sytuacji rozważania zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu i przyjęcia odpowiedniego terminu zasiedzenia, decydujące znaczenie ma istnienie dobrej bądź złej wiary w momencie przeprowadzenia inwestycji i objęcia w posiadanie nieruchomości (służebności) oraz wynikające z przepisu art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary posiadacza. Istotna przy tym będzie jedynie dobra wiara na początku okresu posiadania prowadzącego do zasiedzenia. Jej utrata w czasie trwania posiadania nie ma dla zasiedzenia znaczenia (tak Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - I Wydział

Cywilny z 2014-06-24, IACa 1527/13).

Za początek biegu terminu zasiedzenia należy przyjąć datę wpisu w książce majątkowej przedsiębiorstwa, a to 1 stycznia 1965 r. Zgodnie z powyższym zasiedzenie nastąpiło z dniem 01 stycznia 1975 r., na podstawie przepisu art. 292 k.c. w zw. z art. 172 k.c. w brzmieniu z tej daty, uznając dobrą wiarę poprzednika prawnego uczestnika, a w konsekwencji dziesięcioletni okres posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Poprzednik prawny uczestnika korzystał nieprzerwanie z nieruchomości od co najmniej 18 lutego 1983 r. w zakresie służebności gruntowej tzw. przesyłowej, jako jej posiadacz samoistny.

Orzecznictwo i znaczna część doktryny opowiedziało się zasadnie za zaliczeniem okresu posiadania służebności z okresu przed 3 sierpnia 2008 r. uznając, że w kwestii posiadania, które jako stan faktyczny niczym się nie różni w zakresie władania nieruchomością, w zależności od tego, czy służebność przesyłu może być już ustanawiana na rzecz właściciela nieruchomości obciążonej, czy jeszcze nie przed wskazaną datą.

Skoro zatem wobec braku decyzji administracyjnej statuującej prawo do władania działką numer (...) w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, poprzednik prawny nabył to prawo w drodze zasiedzenia, wniosek o ustanowienie służebności przesyłu należało oddalić.

Wydatki poniesione tymczasowo przez Skarb Państwa należało ściągnąć od wnioskodawców na podstawie przepisu art. 113 § 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2005 r. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.).

O kosztach sąd orzekł na podstawie przepisu art. 520 § 1 k.p.c.

Powyższe postanowienie zaskarżyli w całości apelacją wnioskodawcy, a zawarte w nim rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zaskarżył zażaleniem uczestnik.

Apelujący wnosili o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez ustanowienie na nieruchomości wnioskodawców oznaczonych jako działka numer (...), dla której Sąd Rejonowy w Radomsku prowadzi księgę nieczystą kw (...), służebności przesyłu dla (...) S.A., według oznaczeń, które znajdują się na mapie sporządzonej przez geodetę, której treścią jest znoszenie istnienia w przestrzeni nad i pod powierzchnią nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci dwóch słupów elektroenergetycznych i linii napowietrznej SN 15 kV M. W. lub ich instalacji oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem za wynagrodzeniem określonym przez biegłego sądowego E. B. w wysokości 23.400 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia złożenia wniosku oraz o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu z uwzględnieniem kosztów postępowania apelacyjnego

Zaskarżonemu orzeczeniu apelacja wnioskodawców zarzuca:

- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawców w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu od 1965 roku podczas gdy postępowanie dowodowe wykazało, że przedmiotowa linia napowietrzna została oddana do eksploatacji w 1983r.,
- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że uczestnik nabył posiadanie w dobrej wierze,
- naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez uznanie, iż uczestnik wykazał, że jest posiadaczem służebności od roku 1965 oraz że nabył posiadanie w dobrej wierze,
- naruszenie art. 292 k.c. w związku z art. 305⁴ k a. i 172 k.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że w ustalonym w sprawie stanie faktycznym wykonywanie przez uczestnika na nieruchomości wnioskodawców prawa służebności odpowiadającego treści służebności przesyłu doprowadziło do nabycia służebności w drodze zasiedzenia przez uczestnika,
- naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 305¹ k.c. – art. 305⁴, art. 292 k.c. i art. 172 k.c. przez niesłuszne uznanie, że w okolicznościach sprawy jest dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia nieodpłatnej służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu i zaliczenie wnioskodawcy na poczet okresu niezbędnego do zasiedzenia prawa odpowiadającego służebności przesyłu, czasu jaki ze spornej nieruchomości rzekomo korzystano od 21 maja 1971r., czyli przed wejściem w życie przepisów o służebności przesyłu, w sytuacji, gdy termin początkowy od którego należy liczyć bieg zasiedzenia, powinien być liczony dopiero od dnia 3 sierpnia 2008r. - od wejścia w życie przepisów o służebności przesyłu,
- naruszenie art. 520 § 1 k.p.c. poprzez jego zastosowanie i ustalenie, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie podczas gdy ze względu na sprzeczność interesów stron sąd miał możliwość włożenia na uczestnika obowiązku poniesienia kosztów postępowania,
- naruszenie art.520 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo zaistnienia sprzecznych interesów stron.

W odpowiedzi na apelację uczestnik postępowania wnosił o jej oddalenie i zasądzenie od wnioskodawców kosztów postępowania zażaleniowego.

W zażaleniu uczestnika od zawartego w punkcie trzecim postanowienia o rozstrzygnięciu o kosztach skarżący zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 520 § 2 k.p.c., poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nie

zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, tj. kosztów, które uczestniczka musiała ponieść w celu zabezpieczenia swoich interesów.

Skarżący wnosił o zmianę postanowienia w zaskarżonej części poprzez zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego w kwocie 240 zł oraz zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestniczki zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona albowiem podniesione w niej zarzuty: naruszenia prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c., i dokonania błędnych ustaleń faktycznych wskazujących na posiadanie w dobrej wierze przedmiotowych linii energetycznych na nieruchomości obecnie będącej własnością wnioskodawców i oddania tych linii do eksploatacji w 1965 r. oraz korzystania z tych linii przez uczestnika postępowania i jego poprzedników prawnych od tej daty a także możliwości doliczenia okresu posiadania przedmiotowej linii przez Skarb Państwa i poprzedników prawnych uczestnika sprzed daty 3 sierpnia 2008 r. do wymaganego okresu zasiedzenia służebności, a w konsekwencji tego błędne w świetle materiału sprawy przesłankowe uznanie, że doszło do zasiedzenia przez uczestnika służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, skutkujące oddaleniem przedmiotowego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na podstawie art. 305¹ k.p.c., a także zarzut obrazy prawa materialnego, tj. przepisów art. 305¹, art. 305⁴, art. 292 i art. 172 k.c., są oczywiście bezzasadne i nie mogą wywołać zamierzonego w niej skutku w postaci wzruszenia zaskarżonego postanowienia.

Lektura materiału aktowego prowadzi bowiem do wniosku, iż Sąd Rejonowy - wbrew zarzutom apelacji - wyjaśnił wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności w sposób szczególnie wnikliwy i wszechstronny, uwzględniając wszystkie wnioski dowodowe, jakie zaoferowały mu strony i doprowadzając do zgromadzenia w sprawie kompletnego i wystarczającego materiału dowodowego w obszernym i wyczerpującym postępowaniu dowodowym - w tym w postaci dokumentacji - jaka się zachowała - dotyczącej budowy i eksploatacji oraz modernizacji przedmiotowych linii energetycznych a także zeznań świadków A. Ś. i D. S. oraz wyjaśnień wnioskodawców.

Sąd I instancji nie dopuścił się żadnych uchybień procesowych w zakresie gromadzenia materiału dowodowego jak i jego oceny oraz ustalenia stanu faktycznego, jak również rozważań prawnych odnoszących się do oceny zasadności wniosku, którego ocena prawna uzależniona była od oceny prawnej podniesionego przez uczestnika zarzutu nabycia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w drodze zasiedzenia.

Wszystkie zgromadzone w sprawie dowody poddane zostały - wbrew zarzutom apelacyjnym - wszechstronnej, szczegółowej i zgodnej z doświadczeniem życiowym i zasadami logicznego rozumowania ocenie tegoż Sądu, która to odpowiada wymogom, jakie stawiają jej przepisy art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c.

Dokonana zatem przez Sąd Rejonowy ocena dowodów jest prawidłowa, zasługuje na akceptację Sądu II instancji i nie może być skutecznie zakwestionowana przez apelację, która sprowadzają się jedynie do zaprezentowania odmiennej oceny tychże dowodów i zmierza do nieskutecznej polemiki ze stanowiskiem Sądu I instancji, znajdującym oparcie w materiale sprawy.

Powyższe uwagi wskazują, że ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji w żadnym wypadku nie przekracza granic swobodnej oceny dowodów a dokonane na podstawie takiej prawidłowej oceny ustalenia faktyczne są trafne i zasługują na akceptację Sądu II instancji, który przyjmuje je za własne.

Ustalenia faktyczne w kwestiach bowiem mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie odnoszących się do charakteru posiadania spornych służebności najpierw przez Skarb Państwa - Przedsiębiorstwo Państwowe a następnie jego następców prawnych, zakresu tychże służebności, daty początkowej i czasu trwania tego posiadania w stosunku do każdej z dwóch linii, istnienia trwałych urządzeń widocznych w rozumieniu art. 292 k.c. sygnalizujących posiadanie (w tym wypadku słupy i linia energetyczna) oraz braku ze strony kolejnych właścicieli

nieruchomości czynności, które skutkowałyby przerwaniem biegu terminu zasiedzenia służebności w rozumieniu art. 123 w zw. z art. 175 k.c., a w szczególności posiadanie przez uczestnika a wcześniej jego poprzedników prawnych w zakresie treści służebności przesyłu nieruchomości wnioskodawców, polegające na eksploatacji, naprawach, konserwacji przedmiotowych linii energetycznych w niezmienionym ich położeniu – w przypadku linii 15 KV M. W. od 1965 r. a w przypadku linii 15 KV stanowiącej odgałęzienie do stacji transformatorowej o nr eksploatacyjnym(...) co najmniej od 9 czerwca 1983 r., kiedy to zostały oddane do eksploatacji, do chwili obecnej, znajdują oparcie w powołanych przez ten Sąd dowodach.

Dlatego też, Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego w całości podziela oraz akceptuje wysnute z tychże ustaleń wnioski wskazujące, iż doszło do zasiedzenia przez uczestnika postępowania spornych służebności, co czyni wniosek o ich ustanowienie w trybie art. 305⁽¹⁾ k.c. niezasadnym, aczkolwiek w ocenie Sądu II instancji do zasiedzenia doszło w datach innych niż przyjęte błędnie przez sąd I instancji, a mianowicie w przypadku pierwszej z linii energetycznych co najmniej od 1965 r. zasiedzenie służebności nastąpiło przy przyjęciu nawet złej wiary najpóźniej po 20 latach, tj. z dniem 1 stycznia 1986 r. (art. 172 § 2 k.c. w brzmieniu sprzed 1 października 1990 r.), a w przypadku drugiej linii stanowiącej odnogę oddanej do eksploatacji 9 czerwca 1983 r. i wybudowanej w dobrej wierze na podstawie powołanej przez Sąd Rejonowy dokumentacji – w tym decyzji Wojewódzkiego Zarządu Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego w P. z dnia 10 maja 1982 r. Nr (...) – z dniem 9 czerwca 2003 r. (art. 172 § 1 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 1 października 1990 r.)

Należy podkreślić, że uczestnik zgłaszając zarzut zasiedzenia służebności wykazał okres budowy spornych linii energetycznych na działce obecnie – od 2010 r. - wnioskodawców oraz początek i okres eksploatacji tych linii przez jego poprzedników prawnych – w tym Skarb Państwa – a następnie przez niego samego, składając na te okoliczności, oprócz dowodu z zeznań świadków wcześniej wymienionych, dokumentację jaka się zachowała w postaci m. in.: wyciągu z księgi majątku zwanej „Grupa środków trwałych” (k. 46 akt) odnośnie linii 15 kv stanowiącej główną magistralę wybudowaną w 1965 r. a odnośnie linii 15 kv stanowiącej odgałęzienie oddane do eksploatacji w 1983 r. w postaci: decyzji nr (...) Zarządu Urbanistyki, Architektury i Nadzoru Budowlanego w P. z dnia 10 maja 1982 r. zatwierdzającej plan realizacyjny tej linii (k. 48 akt), protokołu nr (...) Przedsiębiorstwa (...) w P. z dnia 18 lutego 1982 r. (k. 51 akt), mapy nr 4/465/81 (k. 49 akt), protokołów odbioru linii i oddania do eksploatacji nr (...) i nr (...) z dnia 9 czerwca 1983 r (karty 52 i 54 akt), zlecenia na załączenie pod napięcie w terminie do dnia 18 lutego 1983 r. (k. 53 akt) czy mapy sytuacyjnej obu linii (k. 55 akt).

Uczestnik złożył też szereg dokumentów znajdujących się na kartach od 56 do 87 akt sprawy, wskazujących w sposób nie budzący wątpliwości na przekształcenia podmiotowe i przedmiotowe (własnościowe) w energetyce krajowej i następstwo prawne uczestnika po przedsiębiorstwie państwowym, jakim był Zakład (...) a także na przekazanie majątku, w tym przedmiotowych linii energetycznej przez Skarb Państwa poprzednikowi prawnemu uczestnika.

W świetle powyższego materiału istotne dla rozstrzygnięcia sprawy fakty, które kwestionuje apelujący, nie budzą wątpliwości i zostały przez Sąd I instancji ustalone prawidłowo i niezależnie od domniemań wynikających z przepisów art. 339 i art. 340 k.c., które dodatkowo je potwierdzają.

Reasumując powyższe uwagi uznać należy, iż materiał dowodowy potwierdza, że sporne linie energetyczne na działce wnioskodawców posadowione zostały: co najmniej w 1965 r. pierwsza z nich i w 1983 r. druga z nich i w tych datach oddane zostały one do eksploatacji Zakładowi (...) – jako monopoliście w zakresie przesyłu energii elektrycznej wówczas na rynku, a także, że ich przebieg przez działkę wnioskodawców nie uległ przez cały czas zmianie.

Nie sposób też nie dostrzec, że wnioskodawcy nabyli przedmiotową nieruchomość w 2010 r. wraz z istniejącymi już na niej liniami energetycznymi.

Zatem jeszcze raz podkreślić należy, że ustalenia faktyczne w kwestiach mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a mianowicie odnoszących się do charakteru posiadania spornych służebności najpierw przez Skarb Państwa – Przedsiębiorstwo Państwowe a następnie jego następców prawnych, zakresu tychże służebności, dat początkowych

i czasu trwania tego posiadania, istnienia trwałych i widocznych urządzeń w rozumieniu art. 292 k.c. sygnalizujących posiadanie oraz braku ze strony właścicieli nieruchomości czynności, które skutkowałyby przerwaniem biegu terminu zasiedzenia służebności w rozumieniu art. 123 w zw. z art. 175 k.c., a w szczególności posiadanie w zakresie treści służebności przesyłu nieruchomości wnioskodawców, polegające na budowie, eksploatacji, naprawach, konserwacji przedmiotowych linii energetycznych – które na odcinkach przebiegających przez nieruchomość wnioskodawców od ich budowy i oddania do eksploatacji aż do chwili obecnej – nie zmieniały swego położenia, uznać należy za znajdujące oparcie w powołanych przez Sąd Rejonowy dowodach.

Z ustaleń tych wynika, że doszło do zasiedzenia służebności gruntowych odpowiadających treści służebności przesyłu z upływem przewidzianego w art. 172 § 2 k.c. (w brzmieniu sprzed 1.X.1990 r.) dłuższego, bo 20-letniego wówczas terminu do zasiedzenia dla posiadacza w złej wierze, tj. z dniem 1 stycznia 1986 r. odnośnie pierwszej linii energetycznej oraz z upływem przewidzianego w art. 172 § 1 k.c. (w brzmieniu od 1.X.1990 r.) krótszego, bo 20-letniego aktualnie terminu do zasiedzenia dla posiadacza w dobrej wierze, tj. z dniem 1 stycznia 1986 r. odnośnie drugiej linii energetycznej, co skutkuje oddaleniem wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na podstawie art. 305¹ i nast. k.c.

Co najmniej bowiem od 1965 r. jedna linia a od 9.VI.1983 r. druga linia energetyczna eksploatowane były przez przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł.. Podzielając stanowisko Sądu I instancji, uznać także należy, że uczestnik postępowania udowodnił zarówno następstwo prawne po swoich poprzednikach jak też przeniesienie posiadania urządzeń przesyłowych, a zatem, że zgodnie z art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. mógł zaliczyć do okresu swojego posiadania okres posiadania służebności przez swych poprzedników prawnych – w tym przez Skarb Państwa - z czym nie zgadza się apelujący ograniczając się jedynie do prezentacji własnych odmiennych twierdzeń, które nie znajdują oparcia w materiale dowodowym zaprezentowanym Sądowi przez uczestnika postępowania.

Nie byłoby żadnych dyskusji w tej kwestii, gdyby złożony został przez uczestnika postępowania dowód z dokumentu urzędowego, tj. dowód z decyzji Wojewody (...) wydanej na podstawie art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. nr 79, poz. 464) orzekającej nabycie nieodpłatnie z mocy prawa przez Zakład (...) w Ł. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości będącej w jego zarządzie i użytkowaniu, do której przyłączona jest m. in. sporna linia energetyczna, a fakt posiadania przez uczestnika takiej decyzji jest Sądowi znany z urzędu, gdyż w innych sprawach toczących się z udziałem tegoż uczestnika taką decyzję składano.

Należałoby wówczas przywołać tylko w tym miejscu stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 23 stycznia 2013 r. w sprawie I CSK 256/12 (opubl. Legalis), zgodnie z którym państwowa osoba prawna, która, zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz.464 ze zm.) z dniem 5 grudnia 1990 r. ex lege nabyła użytkowanie wieczyste nieruchomości pozostającej w jej zarządzie, może – na podstawie art. 176 § 1 k.c. – doliczyć okres korzystania z trwałego i widocznego urządzenia przez Skarb Państwa w czasie, gdy była zarządcą nieruchomości. Może ona wykazać przejście posiadania ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust.3 powołanej ustawy.

Takiej decyzji uczestnik jednak nie złożył do sprawy niniejszej, co nie oznacza, że nie doszło do przeniesienia posiadania służebności, o którym tu mowa, a która to okoliczność może być wykazywana wszelkimi dowodami a także domniemaniami oraz wynikać z wiedzy notoryjnej.

W tym względzie należałoby przywołać liczne już orzecznictwo Sądu Najwyższego, z którego wynikają następujące wnioski:

Do 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe nie mogło nabyć na swoją rzecz służebności przez zasiedzenie z uwagi na obowiązujący do tego czasu przepis art. 128 k.c. wyrażający zasadę jednolitego funduszu własności państwowej, zgodnie z którą własność ogólnonarodowa przysługiwała niepodzielnie państwu, zaś państwowe osoby prawne wykonywały względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia wynikające z własności państwowej. Przedsiębiorstwo państwowe było zatem dzierżycielem, natomiast posiadaczem pozostawał

Skarb Państwa i to na jego rzecz biegle zasiedzenie. Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. 1989 r. Nr 3 poz. 11) zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 k.c. dokonana tą ustawą nie spowodowała przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie wymienionej ustawy. Przekształcenie zarządu, w odniesieniu do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa lub gminy, w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. 1990 r. Nr 79 poz. 464). Zgodnie z dominującym stanowiskiem judykatury art. 2 ust. 2 przywołanej ustawy obejmował także własność urządzeń służących do wykonywania służebności.

Z powyższych rozważań wynika, że państwowe osoby prawne, w niniejszej sprawie Zakład (...) w Ł., nabywały z mocy prawa własność urządzeń przesyłowych i ich posiadanie od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości tj. od dnia 5 grudnia 1990 r., a zatem mogły one do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres wcześniejszego posiadania Skarbu Państwa.

Dalsze przekształcenia podmiotowe Zakładu (...) w Ł., a w efekcie fakt następstwa prawnego wnioskodawcy wynikają z załączonych do akt sprawy dokumentów powołanych przez Sąd I instancji i w części przywołanych wyżej przez Sąd II instancji.

Niezależnie od powyższego Sąd uprawniony jest uwzględnić fakty powszechnie znane oraz skutki wynikające bezpośrednio ze źródeł powszechnie obowiązującego prawa (art. 87 Konstytucji). Oznacza to, że można uznać za wykazane, bez konieczności udowadniania, zakres, sposób dokonywania i następstwa zmian strukturalnych przedsiębiorstw energetycznych wynikających z ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69 z późn. zm.), ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (tekst jedn. Dz. U. z 2012 r., poz. 1059 z późn. zm.). Pierwszy z tych aktów prawnych określał zakres następstwa prawnego spółek akcyjnych powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw państwowych, wyznaczając w ten sposób także treść i skutki aktów administracyjnych w postaci zarządzeń Ministra Przemysłu i Handlu, wydawanych na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 oraz art. 5 ust. 3. Przekształcenia na jego podstawie dokonywane były z wyjątkami wskazanymi w ustawie, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. Nr 51, po. 498 z późn. zm.). Nie ulega wątpliwości, że następstwem prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw energetycznych, dokonanej w oparciu o wskazane akty prawne, a polegającej na powstaniu w miejsce przedsiębiorstw państwowych jednoosobowych spółek akcyjnych Skarbu Państwa, które wstępowały w ich prawa i obowiązki, wszelkie prawa majątkowe i niemajątkowe była sukcesja uniwersalna częściowa. W orzecznictwie i doktrynie przyjmuje się, że skutek ten dotyczył wszystkich praw składających się na przedsiębiorstwo, choćby nie były wskazane w czynności (akcie administracyjnym) jako jego składniki, także jeżeli strony nie uświadamiały sobie ich istnienia czy przynależności do przedsiębiorstwa. Wyłączenie części z nich wymagało wyraźnego wskazania w akcie przekształcenia (podziału) przedsiębiorstwa państwowego. Konsekwentnie oznacza to konieczność przyjęcia powyższych zasad także do służebności gruntowych zbliżonych do służebności przesyłu. Służebności gruntowe oraz służebności zbliżone do służebności przesyłu, jako prawa związane z własnością nieruchomości władnącej lub przedsiębiorstwa, nie mogą być przedmiotem samodzielnego obrotu. Wskazane służebności jak i posiadanie w zakresie treści takich służebności przechodzą na następcę albo nabywcę przedsiębiorstwa lub nabywcę urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c. (art. 305³ § 1 k.c.) (vide: post. Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2014 r. w sprawie IV CSK 252/13 – Biul. SN 2014/5/12, uchw. SN z dnia 19 maja 1992 r. w sprawie III CZP 49/92 – OSNC 1992/11/200, wyrok SN z dnia 8 grudnia 2000 r. w sprawie I CKN 342/00 – OSNC 2001/6/96, wyrok SN z dnia 12 lutego 2004 r. w sprawie V CK 212/03, nie publ. czy też uchw. SN z dnia 25 czerwca 2008 r. w sprawie III CZP 45/08 – OSNC 2009/7-8/97).

Powyższe wystarcza już zatem do wykazania przeniesienia posiadania przez Skarb Państwa na rzecz poprzednika prawnego uczestnika postępowania a dalsze następstwa prawne, w wyniku których sukcesorem Zakładu (...) stał się uczestnik nie budzą wątpliwości w świetle przytoczonych powyżej uwag oraz złożonych przez uczestnika dokumentów.

Niezależnie jednak od powyższych uwag podkreślić należy, że uczestnik złożonymi do akt sprawy dowodami z dokumentów wykazał omawiane tu okoliczności, tj. następstwo prawne oraz przeniesienie posiadania w zakresie omawianych służebności łączące się z przekazaniem majątku – w tym przedmiotowych linii energetycznych.

Te same uwagi, dotyczące udowodnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy należy odnieść do faktu eksploatacji przedmiotowej linii energetycznej, korzystania z nieruchomości wnioskodawcy w celu dokonywania napraw oraz konserwacji i modernizacji przez poprzedników uczestnika oraz jego samego a także dobrej wiary w czasie budowy i objęcia do eksploatacji drugiej linii energetycznej w 1983 r.

Kluczowy właśnie według apelacji argument, przemawiający za zmianą zaskarżonego postanowienia, to brak dobrej wiary po stronie poprzednika prawnego uczestnika w posiadaniu przez niego ograniczonego prawa rzeczowego, treścią odpowiadającego służebności przesyłu w zakresie drugiej linii energetycznej stanowiącej odnogę wybudowaną w 1983 r. (por. art. 292 k.c. i obowiązujący od dnia 3 sierpnia 2008 roku art. 305¹ k.c. i n. wprowadzony nowelą do kodeksu cywilnego z dnia 30 maja 2008 roku- Dz.U. Nr 116, poz. 731).

Skarżący konsekwentnie podnoszą, że władanie w ramach służebności przesyłu tejże linii miało znamiona posiadania w złej wierze.

Stanowisko to jest błędne i nie znajduje oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który – jak wcześniej zaznaczono - został poddany prawidłowej ocenie.

Nabyciu przez zasiedzenie służebności gruntowej po dacie 03.VIII.2008r. nie stoi też na przeszkodzie nowelizacja przepisów k.c. wprowadzona od tej właśnie daty a ustanawiająca instytucję służebności przesyłu w art. 305¹ i nast. k.c. W tym względzie stanowisko apelujących jest także chybione.

Dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej przez przedsiębiorstwo przesyłowe została potwierdzona w licznych orzeczeniach Sądu Najwyższego (por. uchwała z dnia 17.01.2003 r. , III CZP 79/02, OSNC z 2003 r., nr 11, poz. 142, wyrok z 31.05.2006 r., IV CKS 149/05, LEX nr 258681, postanowienie z dnia 8.09.2006 r., II CSK 112/06, LEX nr 193240, postanowienie z dnia 4 października 2006 r., II CSK 119/06, LEX nr 196515, uchwała z 7.10.2008 r., III CZP 89/09, LEX nr 458125, postanowienie z 5.06.2009 r., I CSK 495/08, LEX nr 511975) i w doktrynie.

Posiadacz służebności nie włada nieruchomością jak właściciel, ale korzysta z niej w zakresie prawa służebności, czyli korzysta z nieruchomości np. celem przeprowadzenia kontroli linii energetycznej, jej konserwacji, naprawy czy też wymiany, a wykonując te czynności uważa, że ma prawo w takim zakresie korzystać z cudzej nieruchomości. W takim przeświadczeniu było przez cały okres biegu zasiedzenia państwowe przedsiębiorstwo energetyczne. Przedsiębiorstwo korzystało z nieruchomości będącej obecnie własnością wnioskodawców celem naprawy czy też konserwacji linii. Należy podkreślić, że odpowiednie stosowanie przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie oznacza między innymi ocenę zakresu posiadania z uwzględnieniem specyfiki służebności. Posiadanie służące do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia ma bowiem inny zakres niż podsiadanie prowadzące do nabycia przez zasiedzenie własności. Posiadanie służebności nie musi bowiem być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 r., II CSK 119/06, LEX nr447190).

W takim zakresie nieruchomością wnioskodawców władało państwowe przedsiębiorstwo – poprzednik prawny odkąd na przedmiotowej nieruchomości wybudowało sporną linię.

Urządzenia przesyłowe wymagały bieżących napraw i konserwacji, co było realizowane od daty ich wybudowania.

Państwowe przedsiębiorstwo energetyczne faktycznie korzystało więc z nieruchomości skarżących w taki sposób, jak to czyni osoba, której przysługuje służebność (konserwacja i naprawa linii, okresowe przeglądy linii).

Nie budzi wątpliwości, że dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących było wykonywane w ramach działalności gospodarczej państwa, a więc w ramach dominium, a nie imperium (por. uzasadnienia postanowień Sądu Najwyższego z dnia: 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, Nr 1, poz. 15 I z dnia 13 października 2011 roku, V CSK 502/10 Legalis).

Z momentem wybudowania drugiej z obu omawianych tu linii, co miało miejsce w 1983 roku, rozpoczęła się jej eksploatacja i od tego momentu rozpoczął swój bieg termin zasiedzenia. Przepis art. 172 k.c. łączy przepisany dla nabycia własności nieruchomości w drodze zasiedzenia upływ czasu z kwalifikacją posiadania według kryterium dobrej lub złej wiary posiadacza w chwili uzyskania przez niego posiadania.

Dobra wiara posiadacza samoistnego służebności polega na usprawiedliwionym- w towarzyszących okolicznościach- przekonaniu, że przysługuje mu posiadane prawo. Dla oceny istnienia dobrej wiary decydujące są kryteria obowiązujące przy nabyciu przez zasiedzenie nieruchomości (art. 292 zd. 2 k.c. w zw. z art. 172 k.c.), co w przypadku służebności oznacza analizowanie chwili rozpoczęcia wykonywania służebności, czyli korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (art. 292 zdanie pierwsze k.c.).

Innymi słowy, dobra wiara posiadacza urządzeń przesyłowych występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa (por. np.: uchw. SN 7s z 6 grudnia 1991 roku, III CZP 108/91, OSNC 1992/4/97, Post. SN z 5 lipca 2012 roku IV CSK 606/11, wyrok SN z 10 lipca 2013 roku V CSK 320/12, Lex Nr 1391372).

W realiach konkretnej sprawy na dobrą wiarę mogą wskazywać powołane wcześniej dokumenty, a przede wszystkim decyzja administracyjna związana z realizacją kolejnych etapów inwestycji dotycząca warunków zabudowy i zatwierdzenia planu realizacyjnego (por. np.: postanowienie SN z 14.11.2012 roku, II CSK 120/12 przytoczone w uzasadnieniu uchw. 7s SN z 6 czerwca 2014 roku, III CZP 107/13).

W aktach sprawy znajdują się powołane przez Sąd dokumenty w oparciu o które prowadzone były prace budowlane.

Warto zauważyć, iż inwestycja realizowana w latach 1982 - 1983 nie polegała na budowie nowej magistrali lecz stanowiła odnogę wybudowanej wcześniej w 1965 r magistrali głównej.. Przedmiotowa budowa była więc realizowana w ramach inwestycji wcześniej wykonanej, a mającej zasięg ogólnokrajowy.

Nie można domniemywać, że realizacja tej wcześniejszej głównej linii, będącej częścią inwestycji mającej zasięg ogólnokrajowy i strategiczne znaczenie dla Państwa, odbywała się nielegalnie, bez wymaganych pozwoleń budowlanych (por. uzasadnienie wyroku SN z 29 kwietnia 2009 roku, II CSK 560/08, opubl. w Legalis i przytoczone w nim inne orzeczenia SN). Autentyczność natomiast decyzji administracyjnej dotyczącej budowy drugiej linii – odnogi – w 1983 r. nie była w toku postępowania kwestionowana.

Zestawienie powyższych okoliczności musi więc prowadzić do wniosku, że posiadanie w realiach rozpoznanej sprawy przez przedsiębiorstwo przesyłowe w zakresie przynajmniej tej drugiej linii było posiadaniem w dobrej wierze. Pogląd przeciwny nie jest więc uzasadniony.

Stwierdzić należy, że brak kompletnych dokumentów na posiadanie przez uczestnika tytułu prawnego do nieruchomości nie może automatycznie decydować o jego złej wierze, jeżeli nie przemawiają za tym dodatkowe okoliczności.

Można sądzić, że podmiot ten miał uprawnienia do budowy urządzeń na spornym gruncie, jak choćby plany realizacyjne mające podstawę w ogólniejszym planie gospodarczym, który wówczas obowiązywał.

Nabycie służebności gruntowej w drodze zasiedzenia jest akceptowane od dawna i dotyczy to również innych porządków prawnych.

U podstaw tej instytucji leżą względy natury gospodarczej, którym należy dać pierwszeństwo przed przesłankami etycznymi. Społeczno- gospodarcza rola zasiedzenia, w zakresie zapewnienia porządku prawnego, polega przede wszystkim na usunięciu niezgody pomiędzy stanem posiadania, a stanem prawnym. Fakt, że właściciel nie korzysta przez długi czas z przysługującej mu ochrony, pozwala przyjąć, że aprobuje istniejący stan faktyczny. Dążenie do wzmocnienia i niewzruszalności powstałych stosunków oraz umożliwienie realizacji przysługujących praw wszystkim podmiotom, uzasadnia wprowadzenie pewnych ograniczeń prawa własności (por. wyrok TK z 25 lipca 1999 roku, SR 9/98, OTK 1999/4/78).

Podnieść także należy, że ustawodawca w art. 7 k.c. zawarł domniemanie dobrej wiary posiadacza. Jest ono wzruszalne. Dyspozycja tego przepisu zmienia kierunek inicjatywy dowodowej. Na podmiocie, który kwestionuje to domniemanie, spoczywa ciężar jego obalenia. Oznacza to, że strona, która zamierza przypisać posiadaczowi złą wiarę winna to wykazać. Odbywa się to poprzez zaoferowanie Sądowi takich dowodów, które w/w domniemanie obalą (por. np. wyrok SN z 29 kwietnia 2009 roku, II CSK 560/08, Legalis, wyrok SA w Łodzi z 8 marca 2013 roku, I ACa 1279/12, Lex Nr 1305969, wyrok SN z 10 lipca 2013 roku, V CSK 320/12, Lex Nr 1391372, wyrok SA w Łodzi z 30 września 2013 roku, I Aca 425/13, orzeczenia.ms.gov.pl, wyrok SN z 14 listopada 2013 roku, II CNP 15/13 i powołane tamże wcześniejsze stanowiska judykatury).

Lektura akt i zgromadzonego w nich materiału dowodowego nie upoważnia do stwierdzenia, że domniemanie dobrej wiary przedsięwzięcia energetycznego zostało obalone. Wnioskodawcy nie wykazali w szczególności, że ich poprzednicy prawni sprzeciwiali się budowie urządzeń do przesyłu prądu na ich gruncie. Dotyczy to akcji zaczepnej tak o charakterze faktycznym, jak też w wymiarze prawnym. Należy więc przyjąć, że poprzednicy prawni akceptowali ów stan rzeczy nie oponując budowie urządzeń na ich gruncie oraz nie szukając ochrony prawa własności, zarówno w postępowaniu administracyjnym, jak też sądowym. Powyższe prowadzi do wniosku, że do wzruszenia domniemania wyrażonego w art. 7 k.c. nie doszło.

W judykaturze pojawiały się poglądy zmierzające do rygorystycznego traktowania dobrej wiary. Dotyczyły one jednak sytuacji, o których mowa w art. 224 k.c. i n., a więc kiedy właściciel domagał się wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego rzeczy przez posiadacza. Jest to spowodowane tym, iż na tle tego rodzaju roszczeń dobra wiara dotyczy całego okresu władania gruntem przez posiadacza. W przypadku natomiast zasiedzenia służebności decydujące znaczenie ma dobra wiara w dacie objęcia rzeczy w posiadanie (por. np. wyroki SN: z dnia 29 stycznia 2008 roku, IV CSK 410/07 Legalis, z dnia 25 listopada 2008 roku, II CSK 346/08, Legalis, z dnia 26 maja 2009 roku, II CSK 594/08, Legalis). W takiej sytuacji dobra wiara nie ogranicza się jedynie do budowy urządzeń przesyłowych, ale także do ich konserwacji i naprawy. W sprawie brak jest dowodów na to, że w odniesieniu do poprzedników prawnych wnioskodawców była wydana decyzja wywłaszczeniowa na podstawie art. 35 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku, o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz.U. Nr 10, poz. 64 tekst jednolity z 1974 roku z późn. zmian.). Nie zaistniała więc sytuacja, o której mowa w uchwale 7s SN z dnia 8 kwietnia 2014 roku wydanej w sprawie III CZP 87/13.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie skutkuje powstaniem wątpliwości, co do ochrony prawa własności skarżących. Okoliczności towarzyszące realizacji w/w inwestycji oraz bierność zachowań ówczesnych właścicieli są niebudzące wątpliwości. Brak jest zatem ograniczeń, o których mowa w uchwale SN z 9 sierpnia 2011 roku, wydanej w sprawie III CZP 10/1.

Reasumując wszystkie powyższe rozważania uznać należy, iż stanowisko Sądu Rejonowego, wskazujące na nabycie przez zasiedzenie - w datach wcześniej wskazanych przez Sąd Okręgowy - służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w zakresie obu omawianych tu linii energetycznych odpowiada – wbrew odmiennemu stanowisku apelujących - prawu materialnemu, a w szczególności przepisom art. 292 w zw. z art. 172 i 176 k.c., co z

kolei skutkować musiało oddaleniem przez ten Sąd przedmiotowego wniosku o ustanowienie służebności przesyłu na podstawie art. 305¹ k.c.

Powyższe prowadzi do wniosku, iż nie może być uznany za trafny także zarzut obrazy wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego.

Dlatego też, Sąd II instancji oddalił apelację wnioskodawców jako nieuzasadnioną na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego między zainteresowanymi Sąd II instancji orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., nie znajdując – wbrew stanowisku uczestnika - podstaw do obciążenia wnioskodawcy, który przegrał sprawę także w II instancji, obowiązkiem zwrotu tychże kosztów na rzecz uczestnika.

W ocenie Sadu Okręgowego, jeśli zważy się na fakt, że uczestnik korzysta z nieruchomości wnioskodawców od wielu lat w zakresie przedmiotowej służebności i to nieodpłatnie, co niewątpliwie stanowi znaczną uciążliwość dla właścicieli i ograniczenia w korzystaniu z własnej nieruchomości bez jakiegokolwiek rekompensaty, zachodzą przewidziane w art. 102 k.p.c. szczególne okoliczności przemawiające za nieobciążaniem ich obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania na rzecz uczestnika, który jest potężnym przedsiębiorcą czerpiącym duże zyski z dostawy prądu, czemu służą także przedmiotowe linie energetyczne.

Te same względy zadecydowały, iż Sąd Okręgowy oddalił na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zażalenie uczestnika na zawarte w zaskarżonym postanowieniu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania między stronami w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, przy czym Sąd ten nie obciążył z kolei uczestnika obowiązkiem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego na rzecz wnioskodawcy, mając na względzie, iż ten nie został obciążony kosztami postępowania apelacyjnego.

Mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania oraz powołane w nich przepisy Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

GŚ/AOw

SSO Grzegorz Ślęzak

SSO Jarosław Gołębiowski SSR Piotr Fal

Na oryginale właściwe podpisy